

ממטה לחנועה. ראיון עם מאיה שפיר לקראת כניסתה לריכוז המטה השיתופי **עמ' 2**

הרוח הקיבוצית של המחאה החברתית. ראיון סיכום תקופה עם אלישע שפירא **עמ' 4**

לשבת שוב יחד על עננה קלה, יד אל יד וברך אל ברך ולב אל לב. אמנון שמוש בהרהור שירי על הקיבוץ **עמ' 5**

במקום

לאנשים שאוהבים קיבוץ

אלול תשע"א • ספטמבר 2011 • גיליון 31

נאומו של מודי בראון בהכנת מחאת האוהלים בירושלים בי"ג בספטמבר

הגשמת הציונות אינה אפשרית ללא צדק חברתי

אנחנו הדור שהעדיף את החוזה האישי על פני הסולידריות של האיגוד המקצועי. אנחנו הדור ששיתף פעולה - בשמחה או בליט ברירה - בהפרטתם והשחתתם של החינוך והרפואה בישראל. תפקידו של דור המחאה לשאול מחדש את כל השאלות ולתבוע לכולן תשובות חדשות, מקוריות, עדכניות

מודי בראון / מיוצרי הסדרה התייעודית "הקיבוץ"

לפני כחודשיים עלתה לאוויר הסדרה שהענינה לנו זלצר ואני עשינו על ההיסטוריה של הקיבוץ. פתחנו אותה בחוות כנרת - המקום שבו לפני מאה וקצת, נולדה התפישה שלפיה הגשמת הציונות אינה אפשרית ללא צדק חברתי.

אלא שאנחנו תהינו האם, כמו שרחל המשוררת כתבה על חוות כנרת, אולי לא היו הרברים מעורר. לשאלנו את עצמנו האם משהו מהחלום הציוני המרגש והמפואר על שוויון ועל צדק, על מסיי רות ועל מוסריות - האם משהו מהחלום הזה עדיין לוחש בתת המודע הישראלי המופרט, עדיין מחכה שמישהו ינשוף בו רוח ויהפוך שוב את הרמץ לש" להבת גדולה.

האמת היא שהיינו די סקפטיים, אבל רצה המ" קרה ושבוע אחרי - באו הצעירים הנועזים והמ" קסימים האלה ונשפו רוח גדולה ברמץ הזה של הערבות ההרדית, של הסולידריות החברתית, של השאיפה להיות אור לגויים ולעצמנו, להיות מופת של צדק וחמלה או לכל הפחות לשאוף להיות כאלה. לא מפתיע ששיתפתי ואני היינו קטני אמונה. לא מפתיע שנוקקנו לדור חדש וצעיר ש" פיה רוח חיים בחלום שאנחנו כבר הספרנו. למען האמת, עד הערב הזה, נטמעת בתוך ההמון והו" דהיתי בשקט, גם משום שהרגשתי שהמהפכה הזו שייכת בדיון לצעירים ממני והיא מכוונת בדיון גם נגדי ונגד שכמותי.

למרות שהצעירים החביבים האלה אולי יכחי" שו בנימוס, המחאה הזו היא מסר מהדור שלהם לדור שלי. כי הדור שלי הוא הדור ששש אלי הפרטה.

אנחנו הדור שהעדיף את החוזה האישי על פני הסולידריות של האיגוד המקצועי. אנחנו הדור ששיתף פעולה - בשמחה או בליט ברירה - בהפרטתם והשחתתם של החינוך והרפואה בישראל. אנחנו הדור שנסוג מהזירה הציבורית והפוליטית והפקיר אותה בידיהם של יח"צנים סוג ג' ועסקנים סוג ז'. אנחנו הדור שכשל בפתרון הסכסוך המ" מם והמייגע עם הפלשת'ינאים ואנחנו הדור שנמ" לט מכל אלה אל בית צמוד קרקע - וילה בג'ונגל שאנו עצמנו יצרנו.

והנה הגיע הרגע שבו בנינו ובנותינו אומרים לנו - ראו לאן הבאתם אותנו ואת עצמכם. אומרים לנו - עצרו! פוסו! סטופ כדור הארץ! פריש מיש!

הקומונה החברתית, מקימי דגניה

מודי בראון

מאליו?

אם אכן הפכנו להיות מדינה שבורקת השכם והערב את מידת נאמנותם של אזרחיה, האם אין לנו האזרחים, הזכות ואפילו החובה לברוק את מידת נאמנותה של המדינה לאזרחיה?

במבט משמאל עולה השאלה, האם ענייני החוץ של ישראל לא מנוהלים באותה אטימות ויהירות, באותו העדר תבונה והעדר חמלה שבה מנוהלים ענייני הפנים שלנו?

ואם כבר שמאל וימין, בוא כבר נשאל האם ניתן לגשר על השסע הפוליטי הזה שמשתיק אותנו ולהתפשר אולי על מדינה קצת יותר יהודית, אבל קצת פחות משיחית.

והאם אפשר לשאול את כל השאלות האלה בבת אחת? כן: וזה תפקידם של הצעירים האלה - לשאול מחדש את כל השאלות ולתבוע לכולן תשובות חדשות, מקוריות, עדכניות. במפגש הקצוות המזור שהתרחש במאהלי המ" חאה טמון זרע לשיח ישראלי חדש - פורץ גבולות ובעזרת השם גם מעצב גבולות. בואו נטפח את הזרע הזה. אנחנו חייבים את זה לילדים שלנו.

באו הצעירים הנועזים והמקסימים האלה ונשפו רוח גדולה ברמץ הזה של הערבות ההרדית, של הסולידריות החברתית, של השאיפה להיות אור לגויים ולעצמנו, להיות מופת של צדק וחמלה או לכל הפחות לשאוף להיות כאלה

והנה הגיע הרגע שבו בנינו ובנותינו אומרים לנו - ראו לאן הבאתם אותנו ואת עצמכם. אומרים לנו - עצרו! פוסו! סטופ כדור הארץ! פריש מיש!

הצצה לחוגי הדיון
החוג: הסדרה "הקיבוץ", מחשבות שאחרי

המנחה: ענת זלצר היא הבמאית, העורכת ועורכת החוקן של הסדרה "הקיבוץ". המנחה על החוג: אני רוצה לספר על החוויה של מי שבאה מבחוץ, נפגשה ממקום ראשוני עם תכנים, מחקרים וסרטים על הקיבוץ וניסתה לספר סיפור כללי על גלגולו של הרעיון השיתופי. אספר על הדילמות שהיו: איך מייצרים ציר משותף וסיפור אחד מספוריהם הייחודיים של 270 קיבוצים? איך יוצרים תוצאה אנושית, מעניינת, מרגשת ומלמדת מסיפור שאיננו סיפור של אף מקום אחד?

האם השיתוף יכול להיות גן עדן?

אלי גורן / גבע

השואה, אסון התאומים, המבול בספר בראשית בין הרשע, השנאה, ההרג והשמחה לאיד לבין האמון, ההתחשבות והעזרה לזולת מתרחש בלב כל אחד ואחד. רק האדם קובע לעצמו אם יצר לבו טוב מנעוריו או רע מנעוריו. גם הרמב"ם טען שהמשיח יבוא כאשר כל אחד ואחד יתקן את עצמו. כלומר, המשיח לא יבוא משמים אלא מן הארץ.

המאבק הזה קיים גם בשיתוף והשאלה אם הוא יכול להיות קרוב לגן עדן מוכרעת בתוך לבו של החבר; האם האמון, ההתחשבות והעזרה ההדדית יהיו העיקר או הרשע, השמחה לאיד והשנאה? המאבק בין הכיוונים הסותרים הללו יכריע את דמות הקיבוץ, היות ושני הכיוונים טובעים בטבע האדם.

הבהרה

בגיליון הקודם התפרסמה רשימה מפרי עטי ("מיומנו של שרון קרמי") ממנה ניתן היה להבין כאילו יש לי ביקורת על שרת החקלאות אורית נוקד, ולא כך הדבר. אני אמנם נמנה על החולקים על הדרך הפוליטית שלה ושל מפלגתה אך אין לי אלא מילים טובות לומר על עשייתה, בעבר ובהווה, למען החי קלאים. לראיה – הצלחתה לחבר שרים רבים בממשלה למאבק בדו"ח ההווי של ועדת קרמי.

דובי גולדמן, יטבתה

במקום

לאנשים שאוהבים קיבוץ

גיליון מס' 31

ספטמבר 2011, אלול תשע"א

יוצא לאור ע"י עמותת "חוג העמקים"

יחד עם המטה השיתופי הקיבוצי

עורך: אלעד הן

מערכת: אלי גורן ומריו טויב

עיצוב ועריכה גרפית: בני בנגלס

הדפסה: סולן הדפסות בע"מ, פתח תקווה

מופץ בכל הקיבוצים בארץ

הקוראים מוזמנים להגיב ולכתוב אלינו:

דואר אלקטרוני:

elad.bimcom@gmail.com

טל': אלי - 054-6633322,

אלעד - 052-5348554.

תודה מיוחדת ללורד בוב מאנגליה על העזרה הגדולה

בהוצאת העיתון לאור

התחלה חדשה

ממטה לתנועה

מאדריכלות נוף למזכירות הקיבוץ ולריכוז המטה השיתופי, מאיה שפיר חושבת שהמטה צריך להוות תנועה לקיבוצים השיתופיים; שהוא צריך למצוא את מקומו כמוביל רעיון ודרך בחברה הישראלית; שיש עתיד להקמת קיבוצים חדשים, אולי בצורות חדשות; ראיון לקראת הכניסה לתפקיד

אלעד הן / קיבוץ משעול

מאיה

שפיר (56) הגיעה ליטבי תה דרך תחום העיסוק שלה.

היא גדלה בחדרה, למדה בצעירותה אדריכלות נוף, ויחד עם בעלה דורון והתאומות בנות השנה שלהם הם הגיעו לקיבוץ שדות ים. "ואז, ב-1982, פנו אלי מיטבתה. לדובי הלמן, שהיה אז ראש המועצה, היה חלום להקים משרד תכנון בערבה לנוכח תנופת הבנייה שהייתה שם. הוא התחיל בלהביא אותי, אדריכלית נוף, ורצה להביא עוד אדריכלים ומהנדסים אבל בסוף רק אני באתי. השתלבותי בעבודת אדריכלות הנוף ודורון נכנס לעבוד כמהנדס המחלבה."

לנוכח מוכתי מאיה מסבירה, "אדריכלות נוף היא תכנון של שטחים פתוחים. לא רק באזורים בנויים, גם אזורים תעשייה, שמורת טבע, כרייה וחיבה." מאיה השתלבה בתחום ועסקה בו 30 שנים. בינתיים, נוסף על בנותיה התאומות, איה ומיכל, היום כבר בנות 31, נולדו לה שלו, היום בן 27 וחבר בקיבוץ נערץ ואדם, בן 24, והיא סבתא לשלושה.

ואחר כך נבנתה למזכירות?

כן. נבחרתי להיות מזכירה יחד עם הורסיו בוריסון לפני שש שנים, ואנחנו מסיימים כעת קדנציה שלישית בתפקיד. במקביל, המשכתי בעבודתי במשרד האדריכלות, שבינתיים עבר מהמועצה האזורית לקיבוץ יטבתה.

איך מתפקיד המזכירות הגעת להתעניינות ומעורבות במטה השיתופי?

להורסיו ולי היה ברור שחברי יטבתה רוצים לחיות בקיבוץ שיתופי במלוא מובן המילה. להבנתנו זה מצריך תחזוק כפול: חי וזק ותחזוק השותפות מבפנים ובאותו זמן תחזוק ומציאת שותפים מבחוץ. חיפשנו ומצאנו את השותפים באזור: הקמנו את "המרכז להתחדשות שיתופית מקיימת בחבל אילות" שנועד לחזק את השיתוף בין קיבוצי האזור. ברמה הארצית חיפוש השותפים הביא באופן טבעי לפעילות במטה השיתופי.

איך את רואה את המטה היום? לאן את חושבת שצריך להוביל אותו?

אני חושבת שהקיבוצים השיתופיים צריכים תנועה והמטה עוד לא עשה את הקפיצה המתבקשת לכדי תנועה. הקיבוצים המופר-

טים לעומת זאת לא צריכים תנועה באותה מידה. היות והם הרוב, התנועה הקיבוצית אינה מתפקדת כתנועה אלא כמשרד אינטרסים במקרה הטוב. המאמץ הראשון של המטה עכשיו צריך להיות יצירת זיקה אמיתית בינו לבין הקיבוצים השיתופיים. להפוך למרכז הרעיוני, הפרקטי והייצוגי שלהם. ברגע שהוא יהפוך לכזה ויהיו גם "חיילים" מאחוריו, הוא יוכל להיות מוקד לשותפות עם גורמים אחרים. חלק מזה הוא מאמץ להגדיל את התקציבים של המטה באופן שיאפשר להרחיב את הפעילות שלו.

קשה מאוד להגיד היום לאן בדיוק צריך לכוון את המטה כי הציבוריות הישראלית בטלטה ואני לא יודעת מה בדיוק יהיה רלוונטי עוד כמה חודשים. יש הרבה מקומות לשיי תופי פעולה בתוך המציאות המתהווה הזאת. צריך לקחת חלק ולהצטרף לדברים הנכונים שיצוצו מהמחאה החברתית כלכלית, בין השאר עם השותפים מהקיבוצים העירוניים, תנועות הבוגרים ומעגל הקבוצות. יחד עם השותפים צריך לברר מה נכון לעשות יחד ומה להמשיך לעשות בנפרד מתוך הבנה והערכה הדדית.

מה למדת מתפקיד המזכירות ביטבתה שאת רוצה להביא למטה השיתופי?

אני מרגישה שבעיקר למדתי לנהל תהליכים אנושיים באורך רוח. לדעת לתת להם את הזמן להבשיל.

למרות שבאופן היסטורי הקיבוץ נשא את דגל השוויון לנשים, בשטח המצב היה בדרך כלל פחות מזהיר, על אחת כמה וכמה בתחום ההנהגה. האם יש משמעות מבחינתך לכך שאת באישה נבנתה לתפקיד הזה?

מן הסתם יש לזה משמעות, אבל אני מרגישה שבערבה הנהגה גה של נשים הרבה יותר מוטמעת מאשר במקומות אחרים. פורום העתודה הניהולית למטה השיתופי נפגש עכשיו פעם בחודש, ומהערבה מגיע אליו רכב מלא נשים. אבל אין ספק שבמטה זה עדיין עניין. מזכירות המטה שאישרה את תפקידי הורכבה מ-29 גברים וממני.

מה תפקידו של המטה בשאלות השונות שמעסיקות היום את התנועה הקיבוצית: פנסיה, מאבקי קרקעות?

במאבקים על קרקעות אני חושבת שצריך לשמור היטב על הבידול שלנו. צריך לחדר מול המדינה את האינטרסים השונים בין קיבוצים שרוצים להמשיך להחזיק ולעבר את האדמות שלהם

האתגר בניהול חברתי

קורס מזכירים, מנהלי קהילה, ממלאי תפקידים בקיבוץ
ועתודה ניהולית

החלה ההרשמה למחזור י"ז
תשע"ב - 2011/2012

מומלץ כהכנה וכהכשרה לכל תפקידי הניהול בקיבוץ

בנובמבר 2011 יפתח מחזור נוסף של קורס המנהלים של המטה השיתופי בתנועות הקיבוציות. הקורס מספק מגוון כלים המתאימים לעבודה ניהולית בקיבוץ ברוח השיתופיות וערכי הלב המאפיינים קיבוצים. צוות הקורס מורכב ממיטב המרצים, היועצים והמשפטים ומכיר לעומק את הנעשה בקיבוצי התנועה. הצוות המקצועי והמנוסה יביא בפני משתתפי הקורס את החידושים בהוויה הקיבוצית המתקדמת והמשתכללת.

לגיבוש מנהיגות מובילה

המזכיר כראשון בין שווים מוביל ומעצים את הקהילה אל אתגרי העתיד, מוקד לשיתוף וקידום תהליכים בקהילה ובעסקים. מפגש עם מזכירים ומנהלים מקיבוצי התנועה שמעצים ומביא בעיות מהשטח לשולחן הדיון.

הקורס בן 25 מפגשים (200 שעות לימודיות), מספק כלים מעשיים ומגוונים לממלאי תפקידים בקיבוצים והכנה והכשרה לעתודה ניהולית.

מועד התחלת הקורס: נובמבר 2011. הקורס יתקיים מדי יום שני בין השעות 08:30 ל-15:00 ביחי' דה ללימודי חוץ בקריה האקדמית קריית אונו באזה"ת אור יהודה.

נושאים בהם יעסוק הקורס:

- יסודות הניהול השיתופי ברמת הקיבוץ והענף
- מזכירות הקיבוץ - מגוף מנהל לגוף מוביל ומנהיג בקהילה
- ניהול הקשר בין הקהילה והחברה לצד המשקי ולתאגידים
- עבודה עם יועץ משפטי
- ההון האנושי בקיבוץ - יחידת משאבי אנוש ככלי למיקסום הכנסות ומיצוי היכולות ורצונות החברים
- עדכונים ומגמות בתחום המשפט והפסיקה באגודות השיתופיות
- התקשורת בקיבוץ - להגיע לכל חבר הכי מהר
- קשר קיבוץ-מועצה אזורית - פאנל וסדנא
- התנסויות סדנאיות וניתוח מקרים ותגובות במגוון סימולציות ניהוליות מחיי הקיבוץ
- מפגש עם בעלי התפקידים החשובים בתנועות הקיבוציות
- פאנל ראשי התנועות הקיבוציות
- אומנות המשא ומתן על ידי יועץ למשרד ראש הממשלה לשעבר
- מיומנויות בקריאה וניתוח של דוחות כספיים
- כמובן, הנושאים הקלאסיים: תפקיד הדירקטור - אחריות דירקטור וממלא תפקיד בקיבוץ, דרכים לחיזוק הסולידאריות החברתית בקיבוץ, תכנון אסטרטגיה חברתית ועסקית, ניהול עסקי של ענפים יצרניים ומוסדות שירות, בקרה ניהולית, מיומנויות ניהול אישיות

הקורס הוא בחסות אקדמית של הקריה האקדמית אונו

למשתתפים תוענק תעודה של לימודי חוץ של הקריה האקדמית קריית אונו

מספר המקומות מוגבל!

לפרטים נוספים על תכנית הקורס וההרשמה, אתם/ן מוזמנים/ות ליצור קשר עם משרדי המטה השיתופי:

טלפון: 03-6925418, פקס: 03-6925417

כתובת דוא"ל: shitufi@tkz.co.il

התחיל לאחרונה להישמע קול של אנשים
מהקיבוצים הדיפרנציאליים שרוצים לייצב אותם
כצורת חיים בת קיימא ולא כמושהו שמתפרק
הדרגתית עד ליישוב קהילתי. כשיהיו בקרב
הדיפרנציאליים יותר אנשים וקיבוצים שמדברים
בשפה הזאת יהיה לנו הרבה על מה לדבר איתם

במשותף לבין מי שרוצים לעשות מהן גדל"ן. בעניין הפנסיה,
אנחנו בעד שוויון וצדק, אבל אנחנו מוגבלים בהשפעתנו בתוך
הקיבוצים המופרטים.

זה נשמע אנכרוניסטי לשאול זאת, ואולי זאת בעיה בפני
עצמה, אבל מה תפקידו של המטה בהקמת קיבוצים חדשים,
קבוצות שיתופיות חדשות ומערכות שיתופיות חדשות?

אני מאמינה שהקמת קיבוצים חדשים צריכה להיות חלק מת'
פקיד המטה. זה מתאים לגישתי הבסיסית שהיא לעסוק פחות
בקורות מאסף ויותר ביצירת העתיד. אני מקווה שהמחאה הח'
ברתית במדינה מצביעה על שינוי בתנועת המוטלת הרחק
מהגישות האינדיבידואליסטיות והמנוכרות. אני חושבת שיש
עתיד לשיתוף, אולי בפורמטים אחרים מבעבר.

אם כבר עלה עניין המחאה החברתית, מה תפקיד התנועה
הקיבוצית והמטה השיתופי בתוך החברה הישראלית?

אני חושבת שהמטה צריך לבנות את עצמו לפני הכול. יש
לו תפקיד ויהיה לו תפקיד בחברה הישראלית בכללותה אבל
קצת מוקדם להתחייב על הצורה המדויקת שהוא יתפוס. בעתיד
הייתי רוצה שנצא מהעמדה של סקטור בעל אינטרסים ונחזור
למעמד של מובילי רעיון ודרך לכלל החברה.

מישהו לסיום?

התחיל לאחרונה להשמע קול של אנשים מהקיבוצים הדיפר'
נציאליים שרוצים לייצב אותם כצורת חיים בת קיימא ולא כמ'
שהו שמתפרק הדרגתית עד ליישוב קהילתי. כצורת חיים שיש
לה נכסים משותפים, ייצור משותף וקהילה משותפת. כשיהיו
בקרב הדיפרנציאליים יותר אנשים וקיבוצים שמדברים בשפה
הזאת יהיה לנו הרבה על מה לדבר איתם.

השפה הקיבוצית של המחאה

על ההצלחה לקיים פעילות נרחבת בתקציב קטן; על הרוח הקיבוצית והסוציאל דמוקרטית של המחאה החברתית; על העבודה עם התנועה מצד אחד והקבוצות השיתופיות החדשות מצד שני; על האתגרים החברתיים, הארגוניים והרעיוניים בפני צוות ההנהגה החדש. לאחר כ-5 שנים בריכוז המטה ולפני סיום התפקיד תפסנו את אלישע שפירא לשיחת סיכום

אלעד הן / קיבוץ משעול

אחת

מפעולותיו הראשון נות של אלישע שפירא, לאחר שנכנס לתפקיד שעוד נקרא אז "רכז הורם השיתופי" הייתה יצירת המטה השיתופי, שאיחד את פעולות הורם והמעגל השיתופיים. למי שלא זוכר, הורם השיתופי הוקם כהתארגנות של קיבוצים שיתופיים לפעול לה משותפת להבטחת עתיד השיתוף. הצטרפו אליו 28 קיבוצים שיתופיים בהחלטה רשמית של מוסדות הקיבוץ. המעגל השיתופי היה חלק מחזון האיחוד בין הקיבוץ הארצי והתק"ם, לפיו בתנועה המאוחדת יהיו שני מעגלים – אחד שיתופי ושוויוני ואחר "מתחדש", כלומר, דיפרנציאלי. אני, כאחד ממנסחי החזון, יחד עם מוקי צור, ראיתי את המעגלים כעניין מהותי שצריך להיות מרכזי בדרך התנהלות התנועה המאוחדת: שכל פעולתה של התנועה תתבסס על אותם מעגלים. זאת לא הייתה אמורה להיות תנועה שרק באופן שולי מתקיימים בה מעגלים, ואומר לי אלישע.

מדוע החזון הזה לא הוגשם?

צריך לזכור שבאותה תקופה מוד כירי התנועה – נתן טל וגברי ברגיל – ראו עצמם כמוכילי השינוי הדיפרנציאלי. כאשר איחוד התנועות היה לעובדה באנו לנתן טל ואמרנו "בוא נראה איך מיישמים תנועה המוש" תת על שני מעגלים". תשובתו של נתן הייתה שמבחינתו, כמו שיש בתנועה את "שולחן הקומונות" יהיה גם מעגל שיתופי. זה היה ההפך המוחלט ממה שדובר עליו בחזון. לא קיבלנו את הפירוש הזה. בפועל, דגי חבויניק מוזיקים, שהיה פעיל במשרה מלאה, ריכז את המעגל השיתופי מטעם התנועה הקיבוצית. דגי הוא פעיל מצוין, והוא ואמרי, שריכז את הורם השיתופי, עבדו בשיטת תוף פעולה מלא, אבל בהיקף פעילות של פעיל אחד זה היה צל צלו של רעיון המעגלים המקורי.

אז איך קודמתם לבסוף את יצירת המטה השיתופי?

כשנכנסתי לתפקיד רכז הורם היו כ-90 קיבוצים שיתופיים שהמעגל השיתופי התייחס אליהם, אבל רק 28 היו בזרם. אני חשבתי שהמצב הזה מלאכותי וחשבתי שנכון לאחד את הפעילות, כך שלא נבחין בין הקיבוץ צים בזרם לקיבוצים השיתופיים בפרי. על. נאחד את הפעילות של המעגל

השיתופי מטעם התנועה עם פעילות הורם השיתופי והסדר הכולל יהיה גדול ואפקטיבי יותר. המטה השיתופי הוא למעשה הגוף הפעיל של האיחוד הזה. המטה מתייחס למעגל הרחב של הקיבוצים השיתופיים, כולל הקיבוצים הדתיים, שאיתם דפוס הפעולה שונה במעט היות והנהגת הקיבוץ הדתי ראתה את עצמה כמייצגת את המעגל השיתופי-שוויוני.

מה אתה תופס בהצלחות של המטה בשנים האחרונות?

המטה עובד עם תקציב קטן מאוד, במיוחד אם מתייחסים לרעיון המקורי שכל תקציב התנועה יפעל דרך שני המעגלים. גם היום, כשהמערך התנועתי מממנת שתיים וחצי משרות מלאות לפעילים. הפתרון שבחרנו בו היה לבסס את הפעילות על אנשים (וקיבוצים) שתורמים יום עבודה בשבוע בהתנדבות. למעשה, מאז שנק

"תנועה שיתופית חדשה", של תנועות הבוגרים, מעגל הקבוצות והקיבוצים העירוניים. נוצרה תופעה שאי אפשר להגזים בחשיבותה: תנועה שיתופית שצמחה מלמטה.

תופעה חשובה נוספת היא המחאה החברתית. מי שרגיש למציאות הישראלית חש בה כבר זמן מה, למרות שהיא עלתה על פני השטח באופן לא צפוי במחאה הנוכחית. היא החלה בצמיחה של קבוצות, גופי מחקר, תנועות וגורמים שונים. מאות "נבטים" שעוסקים בצדק חברתי על היבטיו השונים. מרכז חזן לצדק חברתי במכון ון ליר הוקם בתמיכתנו כבר לפני עשור והוא כמוכון לא היחיד. הרברים האלה הבשילו לאותה מחאה שאינה הראשונה אבל היא שונה בשפת הדיבור שלה. במידה רבה זאת "שפה קיבוצית", שפה סוציאל דמוקרטית כמוכון הרחב של המילה. אנשים מוכנים לצאת לרחוב לדבר נגד הפרטה ובעד ערכות הדתית

כאשר איחוד התנועות היה לעובדה באנו לנתן טל ואמרנו "בוא נראה איך מיישמים תנועה המוש" תת על שני מעגלים". תשובתו של נתן הייתה שמבחינתו, כמו שיש בתנועה את "שולחן הקומונות" יהיה גם מעגל שיתופי

ואחריות החברה והמדינה. אלה אמירות שערך לא מוזמן נחשבו למשהו שלא ממין העניין, מיושן ואנכרוניסטי, לא רק ברחוב הישראלי אלא גם בתנועה הקיבוצית עצמה. פתאום כל הרברים חוב מדבר בשפה הזו. אי אפשר להגזים בחשיבות ובעצמה של זה, אך מוקדם להגיד האם ועד כמה תהיה לתופעה הזו השפעה לתוך חיי הקיבוץ פנימה.

מה באמת יהיו לדעתך ההשפעות של המגמות האלה על התנועה הקיבוצית?

במורשת ישראל תמיד עומדת שאלת דוד המדבר. ובתרגום הקיבוץ – האם הדור של הקיבוץ הישן ה"כאילו מתחדש" צריך להגמר כדי שיצמח משהו חדש, או שמשהו חדש יכול לצמוח בתוך התנועה הקיבוצית הקיימת. אולי אי אפשר להשיב על כך היום, אבל אי אפשר שלא להביחין במתח שהדילמה הזו יוצרת. מצד אחד ניצב הורם הגדול של הפוליטיקה הישראלית, שהונע על-ידי הניאור ליברליזם הגס, עם אידיאולוגיית ההפרטה הטוטלית, הורם השולט בממשלת ישראל גם היום. איתו בא הורם הגדול של ההפרטה העובר על התנועה הקיבוצית. בכיוון ההפוך,

קיימת הצמיחה, הצנועה בינתיים, של הקבוצות השיתופיות והמחאה המדימה של השבועות האחרונים. לאן זה יוביל בעוד עשר שנים ויותר? אני לא יודע.

המטה והתנועה

אני רוצה לעבור ליחסים בין המטה לבין התנועה הקיבוצית. איך אתה מסכם את ההתפתחויות ביחסים בשנים האחרונות?

בתקווה שניתן יותר חיים לרעיון המקורי של המעגלים ובעיקר למעגל השיתופי, חשבתי שצריך להעביר את הפעילות שלנו מאפעל לבית התנועה. המהלך נבע מרצון להשפיע גם על התנועה שמחוץ למעגל שלנו, לקרב אותה לדרכנו. לדעתי היה צריך לקום מטה גם לקיבוצים הדיפרנציאליים, כדי שיחשבו איך הם רוצים לנהל את השינוי ולאן הם רוצים להגיע איתו. התנועה, שמזכירה באותה תקופה קידמו את השינוי הדיפרנציאלי, עסקה מעט מאוד בשאלה איך היא רוצה לראות את הקיבוצים הללו בעוד מספר שנים. נוצר מגוון מאוד רחב, החל מקיבוצים שוויתרו על כל סימן ושארית של שותפות וערבות הדדית, בדרך לשוב קהילתי, לבין קיבוצים ששמרו על מרכיבים רבים של ערכות הדדית. התנועה לא הובילה ולא קם שום גורם אחר שעסק בזה. דווקא לאחרונה קמה התארגנות של כמה מזכירים מהקיבוצים הדיפרנציאליים שרוצים להקים גוף כזה, וכי עיני זה חיובי. לצערי, עד עכשיו הם לא עשו הרבה חוץ מלהיאבק נגד הסדר הפנסיה שהתגבשו בצוות המשרות של התנועה.

בסופו של דבר, התארגנות כזאת צריכה לעניין את כולנו. גם סייכוי קיומו של המעגל השיתופי יהיו גדולים יותר, לאורך זמן, אם המעגל השני לא יהיה מרוחק מדי ולא יהיה מנוכר לכל רעיון של שותפות וערבות הדדית בקיבוצים. מעגל דיפרנציאלי בעל אופי כזה יהיה גם "סביבה נוחה יותר" לשיתופיים.

ואיך יחסים עם התנועה היום?

מערכת היחסים עם אנשים בבית התנועה היא תקינה, גם אם היו מתחים כאלה ואחרים, ואני מאמין שהייתה ויש לנו השפעה מסוימת על ההחלטות. אתן דוגמה ממועצת התנועה שעסקה בנושא הקרקעות והמסמך שהתנועה הגישה לוועדת רוטקופף. מצד אחד, רוב הדוברים עסקו בטענות כלפי המטה השיתופי, על כך שהגשנו נייר נוסף לנייר של התנועה. מצד שני, 95% מהתוכן של נייר התנועה והנייר שלנו היה משותף. היה נושא אחד שמבחינתנו היינו חייבים להגיד בו את דעתנו: שלילתנו את הרעיון של הפרדת התשלום על המשכצת הקרקעית, בין השטחים החקלאיים לשטח המחנה וראו ראיון עם אמרי רון בגיליון 26 של במקום א.ה.א. אפשר להסיק על הקשר דרך המועצה בה גינו אותנו מקיר לקיר. אפשר להסתכל על הקשר דרך העבודה המשותפת בצוות הקרקעות התנועתי שהביאה להיסקמה ברוב הסוגיות. אלו שתי זוויות מבט שונות על שיתוף הפעולה. בסופו של דבר, שיתוף הפעולה אפשר לנו להופיע ולתרום לעשייה של כלל התנועה.

מבט אל העתיד

מה האתגרים שעומדים לפני מאיה שפיר וצוות ההנהגה החדש של המטה בשנים הקרובות?

כל מערכת מרכזית שואלת את עצמה מה תרומתה לשטח ולציבור. למטה השיתופי, שהציבור שלו לא גדול אבל מפוזר על כל הארץ, קשה לקיים נוכחות משמעותית בכל קיבוץ ולהגיע לכל חבר. יש לראות את הדבר על רקע המציאות הכללית, בה אנשים רואים את עצמם פחות קשורים למערכות כלליות בכלל: מדינה, עירייה, אזור או תנועה פוליטית-חברתית. צריך להמשיך להתלבט ולעסוק בשאלה איך אפשר, למרות זאת, ליצור קשר עם החברים. בסופו של דבר, כיוון שאנחנו מדברים על התארגנות שלא אמורה לספק רק פתרון

חלקת אלהים

אמנון שמוש

לחנה

בין מאי ליוני, בין אביב מלטף לקיץ המתיש
שנינו על המרפסת מול דשאים ירקיים ושמים כחלים
תחת עצים נעים ברוח
ולקול המית יונים וזמרת צפרים
נושאים על כתפינו למעלה ממאה ועשרים שנות קבוצ.
שופים עינים ולב בחלקת אלהים הקטנה
שהקמנו בעשרים אצבעותינו
גוה'ה'ע'ז'ו הגלילי שיצרנו.
שומעים באזנים שכברו מזקן
את תולעת ההפרטה מכרסמת בשרשי עץ הדעת
ומבטיחים זה לזו וזו לזו:
כשימלאו ימינו ונגיע לאן שנגיע
נחפש זה את זה וזו את זה
ובקשה אחת קטנה בפינו
לשבת שוב יחד על עננה קלה
יד אל יד ובכה אל בכה ולב אל לב
ולהסתכל מלמעלה על חלקת אלהים הגדולה
תבל המבלבלת.

מעיון ברוך, מאי יוני 2011

איור: יעקב גוטמן

המדרכות ריקות מאדם
רק קלנועיות הזקנים נעות לארץ
מתקבצות במרפאה במרפולית ובמועדון
מעט לעת. מתרבות משנה לשנה
הזקנים מתמעטים. והולכים.
שארה רוח נחמק מחיינו, נשא ברוח האביבית
המלטפת את קרני השמש הגועות
שוקעת מעבר להרי נפתלי
הצפרים מטילות את לשלשת הערב
על פסל האריה השואג. מחרבנות עליו.
אלם הוא מקבל את הגורה. גם אנחנו.
זמרתו נשמעת. שאגתו אלמת.
גם חדר האכל אלם. שום זמרה לא נשמעת.
על הרמון מלבין השלג
אך עננים כבדים מסתירים אותו מעינינו הלאות
החולמות על השלג האשתקד
כה צחור, כה יפה, כה מלבב.
כל ארחות חיינו נמסו בשלג האשתקד.
נותרנו עם קלפת השקר.
השקר. פריחת השקר. היו או לא היו.
הקיץ יביא לנו את אש השמש האשתקד.
אש מדורות הפלמ"ח
אש המלחמות הארוכות
ואולי אש התמיד, האש היוקדת בלב האוהבים.
אוהבים זה את זה וזו את זה. אוהבים את המקום
את הבית. את חלקת אלהים.

המחאה דוברת שפה
קיבוצית. אלישע
שפירא ודני זמיר
במפגש עם דפני לוף.
צילום: מריו טוב

בוצים הוותיקים? ימים יגידו.

**מה הקשר עם מעגל הקבוצות
ותנועות הבוגרים? לאן היות רוצה
שהקשר הזה יתפתח?**

אנחנו רואים את מעגל הקבוצות
ותנועות הבוגרים כחלק מהתנועה
השיתופית-שוויונית. אני מרבר לא
על הצדדים הפורמליים והארגוניים
אלא על העניין המהותי. אני לא בטוח
שהצלחנו להגיע לביטוי ארגוני מסו
פיק של הקשר הזה. הוא קיים, אבל
צריך למצוא לו ביטויים יותר מש
מעוותים בחיי היום יום. אשמח מאד

נות פרקטיים, אלא גם תקווה ואמונה,
דרך ומטרות משותפות, האתגר הוא
בעיקרו בתחום החינוך. אין כוונתי רק
לחינוך של המבוגרים את הצעירים,
אלא לתהליכים חברתיים בהם אני
שים תופסים את עצמם כשליחי רעיון
אנושי ראוי. שליחות שבאה מבפנים.

**אתה יכול לתת דוגמאות איך דבר
כזה יכול להראות?**

קח לדוגמה את המחאה החברתית.
אנשים הקימו מאהלים בכל קצוות
הארץ, לא משום שה"הנהגה" הגי
עה לכל אדם ואמרה לו לעשות זאת.

**מחברה שידעה קשיים לא פשוטים אבל הייתה
סולידרית מאד ומובילה ברמת השוויוניות, הפכנו
למובילים בפערים. לצערי, גם התנועה הקיבוצית
נגררה ונגררת אחרי התהליך הזה**

אם קבוצות שיתופיות ישתלבו כק
בוצות אוטונומיות בקיבוצים קיימים.
זה אתגר מעניין, אבל חשוב להדגיש
שזה לא המבחן היחיד לקשר.

**לסיכום, מה היית מאחל למאה שפיר
ולצוות הנכנס להובלת המטה?**

קודם כל חשוב לי לומר שאני לא
פורש מהאחריות וההשתתפות במטה
השיתופי. ארתם ואשתתף בכל דרך
שתדרש. בהודמנויות שונות דיברתי
על כך שהמטה השיתופי קם ע"י חבר
רה ותיקה: יעקב גדיש ו"ל, דובי הלמן,
אמרי, אני, אלדד בן ארי, שהיה פעיל
בתקופה הראשונה, אלדד שלם ואחרים.
וראי שכחתי רבים. כיוון שאני חושב
שמדובר בתופעה חשובה לעתיד, חשוב
מאוד בעיני שאת ההובלה תיקח קבוצה
צעירה יותר, שתהיה הנהגת ההמשך
של התנועה. דיברנו הרבה על רצוננו
להיות "תנועה בתוך תנועה". הקבוצה
המובילה שהתגבשה, שאני מקווה שת
קבל את הגיבוי של הכנס השנתי, היא
הוכחה לכך שיש המשך.

לסיכום, אני מאחל הרבה מאד הצ
לחה לצוות שאמור לקחת את ההובלה
ולמאה באופן אישי.

אנשים חשו את הצורך לצאת למחאה
ורצו למצוא דרך לקשור את עצמם
למהלך יותר גדול. ההזדהות באה
מהאדם עצמו. התנהלות דומה אפיינה
גם את תנועות הנוער ואת התנועות
הקיבוציות בראשיתן. הוריי היו קודם
חברי תנועה ורק אחר-כך חברי קיבוץ.
זה לא מאפיין את המציאות הישרא
לית היום, אבל צריך ליצור איזון מחו
דש שבו ההזדהות עם רעיון לא תבחן
על פי מספר הפעמים בהם הגיע נציג
התנועה מת-אביב לדבר איתך. היא
תנבע מתחושה פנימית של שייכות
לעניין.

נקודה חשובה נוספת: יש נטייה לע
רוך כל יום מחדש מפקד של הקיבוצים
השיתופיים. זה חשוב. צריך לשמור על
כל קיבוץ. אבל זה לא יכול להיות הדבר
הבלעדי. כשמתבוננים על התהליכים
בראייה היסטורית, אי אפשר להתעלם
מכך שיהיו קיבוצים נוספים שיעברו
להתנהלות דיפרנציאלית. אך באותו
הזמן, אי אפשר להתעלם גם מהצמיחה
החדשה של הרעיון השיתופי-שוויוני
ואי אפשר שלא להתייחס לרוח החד
שה של המחאה החברתית. האם הצמי
חה החדשה תפגוש ותחזק גם את הקי

הכנס השיתופי השנתי

הצצה לחוגי הדין

החוג: ראש השנה החז"לי נטקס מעצב ערכים

המנחה: בני תלמי הוא חבר משמר העמק, דיקן הסטודנטים במכללת אורנים וממייסדי קהילת ניגון הלב בעמק.

המנחה על החוג: אני רוצה להראות שמנהיגות שרוצה להנחיל ערכים לקהילה יכולה לתת להם ביטוי דרך הטקס, החג ואורחות החיים. נבדוק באופן ספציפי את המקרה של ראש השנה. להבנתי, בכנס שבו תנכח המנהיגות החברתית, הכלכלית והתרבותית של הקיבוצים השיתופיים, ולוונטי וחשוב לעסוק ביצירת אורח חיים שמשקף את הערכים שאנו רוצים להנחיל.

תירוץ לכל הפרטה

המחאה החברתית לא תסב את הגלגל לאחור בקיבוצים ש"חצו את הרוביקון", אך היא תחדד את הוויכוח בין שוללי ההפרטה מעיקרה לבין מי שתומכים בה בשם "רצונו של הדור הצעיר" ובשם "מה שמקובל בחברה הסובבת", ותוכל לבלום או למתן פערים שיובאו לקיבוץ במסגרת אימוץ כלכלת השוק

עזרא דלומי

אולי

לעג ההיסטוריה הוא שבי עוד רבים מן הקיבוצים טרם מיצו את תהליכי ההפרטה וחלקם עודו תוהה איך מתנהלים עם "הצעצוע המיובא", פרצה מחאת האוהלים הדרושת לבצע פניית פרסה מתהליכים אלו, לכיוון של יתר שוויון, סולידריות וצדק חברתי – עניינים שהם בלבת הרעיון הקיבוצי. המי חאה, כנראה, לא תסב את הגלגל לאחור בקיבוצים שכבר "חצו את הרוביקון", אולם, היא עשויה לחדד את הוויכוח בין שוללי ההפרטה מעיקרה לבין מי שתומכים בה בשם "רצונו של הדור הצעיר" ובשם "מה שמקובל בחברה הסובבת" ולבלום או למתן

פערים שיובאו לקיבוץ, במסגרת אימוץ כלכלת השוק. נראה שההפרטה היא לא בריוק כוס התה של הדור הצעיר והחברה הסובבת, שבי שמם מתיימרים לדבר חסידיה. מצער שמחאה זו, אשר רבים רבים מפעיליה הם חברי תנועות הבוגרים, עוברת ליד הקיבוצים ובשוליהם, במ"קום שהתנועה הקיבוצית תתייצב במרכזה. במ"קום "להתחבר" הגיעה מזכירות התנועה, כאחד הסקטורים, אל ועדת טרכטנברג, עם רשימת מכולת משלה.

לא רק בשמם של הדור הצעיר והחברה הסובבת, משתמשים חסידי ההפרטה לשווא כבואם למכור את מרכולתם "החדשנית". מה שעוד משמש אותם הן רוחות הרפאים שהם מעלים תדיר מן האוב. כאלו יש רבות ומגוונות. אצלם אמא רוסיה עודה חיה ובעטת; חזן, יערי וטבני קין עוודם ניצבים מאחורי כתפו של כל חבר, כדי ללחוש לו מה לומר וכדי להציץ בכתביו, בטרם יאושרו לפרסום; הלינה המשותפת וההשכבה בבתי הילדים עוודן נוכחות בחיינו; ועדת ריהוט מחליטה איזו כוננית ושולחן נקבל, ועדת הש"תלמויות קובעת מה ואיך נלמד וסדרן העבודה בוחר לנו מקצוע; יש שוויון מכני, כפוי וכולנו אסירי. כולנו עוודנו קצורים בגובה אחר.

לטוב, לעתים גם לרע, רוב הדברים הללו כבר אינם קיימים. למעלה מדור הם אינם קיימים: אין "דין תנועה" כפי שהיה, אין ועדות ומורסדות "אימתניים"; מן החינוך המשותף נותר אך מעט, אם בכלל; אין הגבלה בבחירת תחומי התעסוקה וההשכלה, ואפשר להוסיף עוד ועוד כגון אלה על דברים שנעלמו מחיינו. אגב, גם כשהיו קיימים, קיומם לא היה כרוך כולו בחטא: הוא נועד לאפשר לקיבוץ לשרוד תקופה של מחסור ובד בבד להתגייס למשימות הלאומיות והציבניות – לשגר שליחי עלייה לחו"ל, לקלוט חברות נוער, לקיים אולפנים, להדריך עולים ועוד. השיתוף והערבות ההרדית הם שאפשרו זאת. אמת, היו הגומות בהטלת מרותו של הקור

לקטיב: היו קנאויות ושיגיונות ילדות של "לי אין פסנתר, אז גם לך לא יהיה". הייתה צרות עין שזיהתה אחידות עם אחדות. אבל אלה לא היו העיקר.

הדברים הללו נעלמו מזמן. נעלמו? לא בדיוק, כי הם ממשיכים להתקיים כמיתוס בשירותם של המפריטים. השאלה היא למה. למה להציג את מה שלא קיים כקיים ונוכח? האם באמת מישוהו מחליט כיום בשבילנו היכן נעבוד, מה נלמד, מתי נסע לחו"ל, איזה ריהוט נקנה ומה נאכל? האם באמת כולנו קצורים בגובה אחר, בלא התחשבות בשונות שבינינו? האם, בעיקר רו של דבר, אין היום שוויון הודמנויות בקיבוץ השיתופי ולחבר אין חופש פעולה?

רוחות רפאים, דברים מן האוב, שדים ומיתורסים נכנסים לפעולה במקום שבו נגמרים הטיעונים הרציונאליים. כך גם בתהליכי ההפרטה, ולא רק בקיבוץ. מה אומרים, למשל, שוללי מדינת הרווחה על תומכיה? "הם רוצים להפוך

אצלם אמא רוסיה עודה חיה ובעטת; חזן, יערי וטבניקין עוודם ניצבים מאחורי כתפו של כל חבר, כדי ללחוש לו מה לומר. דברים מן האוב ומיתוסים נכנסים לפעולה במקום שבו נגמרים הטיעונים הרציונאליים

השיתופיים, בדרךכם, רוצים את מה שרוצה תנועת המחאה, אשר בניגוד להם, מצליחה להשתמש במנגנונים מודרניים ומגלה תעוזה בדרך לקידום מטרתה

אותנו לצפון קוריאנה". מה אומר ביבי כשהוא רוצה להפריט את קרקעות המנהל? "שלוש שנים לוקח לסגור מרפסת", או: "לא נהיה משטר בולשביקי". אוי, כמה שהטיעונים המ"דומים הללו מזכירים את טיעוניהם של מפריטי הקיבוץ. איך ההגזמות וטיעוני הסרק משכפלים את עצמם.

נראה שהרצון להפרטה איננו תלוי מצב, אלא עניין העומד בפני עצמו. ביבי יכול לתקן את התקלות במנהל, אך הוא בוחר להפריט אותו – כי זה מתאים לסוג המשטר שהוא מעדיף. מי שמבקש להפטר מן השיתוף בטענות של ועדות חונקות ומעיקות, או אימתם של טבניקין ויע"רי, מציג, כמו ביבי, מצב לא קיים כדי לקדם סדר יום שרצה בו מלכתחילה. הפרטת קרקעות המנהל בגלל ש"קשה לסגור מרפסת", היא כמו הפרטת הקיבוץ בגלל רוחם של חזן וש"ל יערי, או בגלל "הפרזיטים". זאת מניפולציה וזאת מניפולציה. זה מזכיר במשהו את הטענה האווילית המושמעת כלפי הקיבוצים השיתופיים: "אתם שיתופיים כי אתם עשירים". כאילו מאז ומעולם הם היו עשירים, כאילו כל המעמד דיים עניים, כאילו ברגע שנכנסת למשבר, הפ"תרון היחיד הוא להפריט. רוצים הפרטה? זכות"כס. אבל בשביל זה לגייס את אימתם של סטלין ואמא רוסיה? טוב יותר שתגידו שלא נותנים לכם לסגור מרפסת.

חסידי ההפרטה מקושרים טיעוני סרק היס"טוריים כדי לקבל לגיטימציה להקמת חברה מעמדית המחולקת לחזקים ונתמכים. חברה של פערים. זו מטרתם, זה סדר היום הממשי שלהם. הם רצים אל ההיסטוריה תוך התעלמות מופגנת מן ההווה, העשוי לבטל את טיעוניהם. לכן הם בורחים אל עבר שאיננו קיים. השיתופיים, בד"רכם, רוצים את מה שרוצה תנועת המחאה, אשר בניגוד להם, מצליחה להשתמש במנגנונים מודרניים ומגלה תעוזה בדרך לקידום מטרתה.

המטה השיתופי במבט ביקורתי

דמוקרטיה שקופה במטה השיתופי?

חיקי כספי רוצה לקוות שמאיה שפיר, שדוגלת בהקמת תנועה בתוך תנועה, תאמץ בעתיד את הדרך של דמוקרטיה שקופה לבחירות אישיות של מנהיגות התנועה

חיקי כספי / הסוללים

אין לי כל עמדה אישית לגבי המועמדות של מאיה שפיר, אלא רק השגות לגבי דרך בחירתה. בימי מפא"י הייתה ועדה מסדרת שבחרה את מנהיגות המפלגה. מאז עברו שנים רבות, אבל המטה השיתופי ממשיך בדרך מפא"י לבחירת מנהיגותו. היום מקובלות דרכים דמוקרטיות יותר לבחירת אנשים לתפקיד, כמו מכרז פתוח שאליו יציג את מועמדותו כל מי שחושב שהוא יכול למלא את התפקיד ופורום המליאה של הקיבוצים השיתופיים יבחר את הראוי והמתאים ביותר בעיניו.

אני רוצה לקוות שמאיה, שדוגלת בהקמת תנועה בתוך תנועה, תאמץ בעתיד את הדרך של דמוקרטיה שקופה לבחירות אישיות של מנהיגות התנועה.

באתר "שוים" פורסם פרוטוקול של ישיבת מזכירות המטה השיתופי מיום 17.8.11. בין הנושאים שנדונו בישיבה היה גם הנושא של עתודה ניהולית למטה. נמסר בו שהורסיו, שריכו את צוות האיתור, הציג את ההצעה השמית של הצוות למכנה ואיוש המטה. ביישיבה זו השתתפו 30 חברים. כנהוג במטה השיתופי, לא התקיימה הצבעה על ההצעות. אלישע סיכם את הדיון הקצר על הצעות צוות האיתור: "מאשרים את הרכב הצוות המוצע ואת מועמדותה של מאיה". בסעיף 4 של דברי הסיי"כום נאמר "הבחירה הרשמית תתקיים בכנס השנתי בלביא".

הצעה לחוגי הדיון החוג: על מקומו של המגזר הדתי בשיח החברתי

המנחה: הרב אילעאי עופרן, רבה של קבוצת יבנה, מלמד במרכז יעקב הרצוג ובמכינת צהלי. יחד איתו ינחו הרב יהודה גלעד ומיכאל פועה

המנחה על החוג: אנחנו הולכים להעלות מספר סוגיות ולדון בהן. האם העולם הדתי באמת שותף באג'נדות החברתיות החילוניות או שגם כשהאג'נדות דומות הן למעשה שונות מהותית?

למשל, כולם רוצים לעזור לזולת. אצל החילוני זה יכול לבוע מתפישתו שהאדם במרכז. אצל דתי זה יכול לבוע מתוך אהבת השם ומצוותיו. האם הציבור הדתי הוא חלק מהמאבקים החברתיים מבחינה עובדתית? מיכאל פועה שינחה איתי הוא איש "מנהיגות יהודית" בליכוד. מבחינתו העיסוק בארץ ישראל ובהתנחלויות הוא עיסוק חברתי.

האם יש השקפת עולם דתית בנושאים חברתיים או שאנחנו מאמצים השקפות עולם חילוניות? או לחלופין, האם יתכן שהשקפות העולם החברתיות החילוניות מחקות מצוות דתיות?

האם הציבור הדתי צריך להיות ציבור מוביל בחברה הישראלית? לדוגמה, ידוע שהמציאות היום היא שחלקו של הציבור הדתי בקצונה בצבא לא פרופורציונלי לחלקו באוכלוסייה, מה שיוביל בעתיד הלא רחוק למטכ"ל שרובו דתי. יש שרואים בזה יתרון ויש שרואים בזה חיסרון. בתקשורת, לעומת זאת, יש תח"יצוג של החברה הדתית. הדתיים פחות מנסים להכנס לשם. מה רצוי שיהיו היציג וההובלה של הדתיים?

שאלות אלו ונוספות יעלו לדיון בחוג.

הדי המאבק החברתי

דרור ישראל - מחנכים לצדק חברתי

תנועת דרור ישראל קוראת להפסיק להילחם על הפירורים. שנים של הזנחת המגזר הציבורי מחייבות להרחיב את מסגרת התקציב. ראיון עם תומר שמוקלר, חבר התנועה

אלעד הן / קיבוץ משעול

שלום, תומר. תנועת דרור ישראל חייחה מאוד מעורבות במחאה החברתית עד עכשיו. הייתם במאהלים ולקחתם חלק בהפגנות, כינסתם מעגלי שיחה על נושאי השעה וריכזתם צוותים שכתבו ניירות עמדה מקיפים ומרשימים בריצינות ועומקם. תוכל לספר קצת עליכם?

דרור ישראל היא תנועה חברתית-חינוכית הפועלת להגשמת שוויון ערך האדם. אנחנו פועלים בכל רחבי הארץ בקרב כל המגזרים בחברה הישראלית עם נוער וצעירים. חלק חשוב ומרכזי מפעילותנו הוא תנועת הנוער העובד והלומד. בוגרי התנועה, העוסקים בחינוך ובחברה בכל רחבי הארץ, חיים במסגרות שיי תופיות-משימתיות בקיבוצי מחנכים.

הנוכחות הארצית והמעורבות החברתית אפשרו לנו להיות מאוד מעורבים במחאה. הניסיון והידע שצברנו בשנים של עיי סוק בנושאי החברה והכלכלה הביא אותנו גם לחבר את "נייר הלקמוס" וקישור אל המסמך בסוף הראיון. א.ה., מסמך מקיף על צעדי המדיניות הנדרשים לתיקון כלכלי-חברתי לישראל.

מה הכוונה הרצוי לכם עכשיו, לאחר ההפגנה הגדולה בתחילת החודש, בה השתתפו קרוב לחצי מיליון בני אדם ברחבי הארץ?

ההפגנה הזו הוכיחה מה שכבר לא היה צריך הוכחה – העם דורש שינוי מהותי, לא פירורים, לא עוד מאותו דבר. לאור זאת, אנחנו חוזרים ומדגישים: אי אפשר לעשות שינוי ללא הגדרת התקציב. לפני פחות מחודש, התראיין מנואל טרכטנברג, העומד בראש הוועדה לשינוי חברתי-כלכלי ואמר: "אם רוצים יותר חמאה, צריך לוותר על כמה תותחים." אנחנו לא מסכימים. במהלך 11 השנים האחרונות ירד החלק מהתוצר המקומי הגולמי המוקדש לשירותים הממשלתיים מ-51.5% ל-42.33% – פגיעה של כ-20% בשירותים הממשלתיים. לא ניתן לשקם את שנה-רס ב-32 מיליארד שקל ממשרד הביטחון. הסירוב להגדיל את התקציב לנוכח המציאות הזאת מביא את ישראל לשפל חדש – שפל המלחמה הפנימית על פירורי התקציב. כל קבוצה, כל מגזר, כל נצרך רווחה מוצא את עצמו במאבק מול האחרים על התקציבים המצומקים. אך השיטה הקיימת אינה גזירת גורל. פרסמנו בתחילת החודש, יחד עם מובילי המחאה ועם יותר מ-30 ארגונים ומאהלים שונים, מסמך דרישות מפורט הכולל דרישה להגדלת התקציב. זהו מסר חד וחלק שהציבור לא מוכן שיסמאו את עיניו.

האם אין בהגדלה כזאת של התקציב סכנה ליציבות הכלכלית של המדינה?

נהפוך הוא. הגדלת התקציב מאפשרת השקעה נכונה במקומות שיחזירו למדינה כסף רב. למשל, לפי מחקר של הבנק העולמי,

השקעה בחינוך מניבה תשואה של 1700% אך בשנים 1995-2006 בעוד ההשקעה בחינוך במדינות OECD גדלה ב-39%, בישראל היא גדלה ב-9% בלבד! אם בודקים זאת ביחס לתוצר, ירדה השתתפות המדינה בכ-15%! דוגמה נוספת היא העלאת השכר במגזר הציבורי, שמשפיעה לרוב גם על השכר במגזר הפרטי. העי לאה כזאת יכולה להביא לעידוד הצריכה המקומית, וגם ליצור מקומות עבודה איכותיים נוספים. כל זה יכול להביא להגדלת ההכנסות של המדינה ממסים. כמוכן שאנחנו לא מתעלמים מסוגיות של מיסוי, ובין דרישות תינו מצויה גם העלאה של המסים הישירים: מיסוי על רווחי הון, מס חברות ומס הכנסה על הכנסות גבוהות.

מה עתידם של המאהלים?

אנו ושותפינו מהתנועות והארגונים הנוספים מתכוונים להפוך את המאהלים למקומות מפגש, בהם נקיים אספות עם, נלמד סוגיות ונקבל החלטות. בכך ניקח את הדוגמה של מחאת האוהלים בספרד, שהפכה לרשת של התארגנויות מקומיות שמתכנסות, מקבלות החלטות ופועלות להמשך המאבק לחברה צודקת.

קישור ל"נייר הלקמוס" בפייסבוק:
www.facebook.com/lakmuspaper

קישור למסמך הדרישות (www.drishot.org.il)

הצצה לחוגי הדין

החוג: יחסי עדות בעשור הראשון והשפעותיהם בדורות הבאים

המנחה: אבי בראלי הוא היסטוריון שחוקר את ההיסטוריה הפוליטית של מדינת ישראל והציונות, מרצה במכון בן גוריון לחקר ישראל של אוניברסיטת בן גוריון ועורך את כתב העת 'עיונים בתקומת ישראל'.

המנחה על החוג: אני הולך לעסוק בשורשי השיסוע המעמדי והעדתי בין אשכנזים למזרחיים בשני העשורים הראשונים למדינה וההשלכות שלו להתפתחות הזירה הפוליטית והחברתית של ישראל. אתאר את תהליך הפיכתה של תנועת העבודה מתנועה סוציאל דמוקרטית לתנועה סקטוריאלית של מעמד בינוני בעל אוריינטציה ימנית.

ושברו...

סוניה בת שבעים וחמש ומתמודדת לבדה בתלאות שבטיפול בבנה החולה בסרטן. האם הסיפור של סוניה הוא מקרה חריג בנוף המתחדש של התנועה הקיבוצית?

אבישי גרוסמן / עין שמו

במסדרונות בית החולים פגשתי את סוניה, חברת קיבוץ בו הייתי חבר בעברי הרחוק. בימים אלה מלאו לה שבעים וחמש שנים והיא עדיין מקפידה על הופעה חיצונית. הילוכה זקוף וכפות ידיה מעידות על העבודה הפיזית הקשה בה עבדה במשך שנים רבות בקיבוצה. אחרי שהחלפנו בינינו מילות נימוסים אחדות, סיפרה לי סוניה שבנה, שמלאו לו בימים אלה חמישים וחמש שנים, חולה בסרטן ריאות סופני וימיו ספורים. הוא יודע עובדה זאת ומדי פעם, כאשר הכרתו מצטללת מעט, הוא מבטא את ידיעתו זאת במילים בוטות שפוצעות את לבה.

לשאלתי, כיצד היא מגיעה לבית החולים המרוחק מרחק רב מקיבור זה, הסבירה לי שהיא נאלצת להחליף שישה אוטובוסים כדי להגיע לבית החולים ולחזור ממנו לביתה בקיבוץ, עובדה הגורמת לה קשיים רבים וגם עולה לה כסף רב.

"האם הקיבוץ שלך מסייע לך להתמודד עם המציאות בה את שרויה ביימים אלה?" שאלתי ותשובתה הפתיעה אותי הפתעה מוחלטת. "אני הייבת לעבוד בספריית הקיבוץ במשך יומיים בשבוע כדי לממן את ההוצאות הנגרמות לי כתוצאה מרצוני לשהות ליד בני החולה".

"בנוסף לכך", המשיכה ואמרה "הקיבוץ הציע לי הלוואה בסך עשרים

איור: יעקב גוטרמן

אלף שקל כדי לממן את הוצאותי המיוחדות. את סכום הלוואה אצט רך לפרוע במשך השנתיים הקרובות בעזרת הכנסותי העתידיות שמקורן בקצבת הזקנה והשארים אותן מעניקה לי המדינה."

"האם מישוה מבעלי התפקידים המרכזיים בקיבוץ שלך מתעניין במצבך, בורק האם ניתן לסייע לך בדרכים מסוימות?" שאלתי מתוך תקווה גדולה שתשובתה תהיה חיובית.

"איש לא מתעניין וכנראה שגם לאיש מבעלי התפקידים לא אכפת", השיבה ובקולה נשמע טון של השלמה שקטה עם המציאות בה היא חיה. "מאז שעבר קיבוצנו להתנהל על פי תפישה הדיפרנציאלית, פירשה את דבריה, "כל אחד בעצמו וכל אחד לעצמו. לצערי הגדול, אין לי תקוות וגם אין לי אשליות. אחרי הכל, בעלי התפקידים המרכזיים בקיבוץ שלי הם ברובם שכירים וקשה להניח שהם יודעים או מתחשבים בעברי הקיבוצי. היה לנו פעם חלום ואת שברו מנהלים אנשים שאינם חברי קיבוץ שלנו".

לפתע צלצל הטלפון הנייד שבכיסה והיא קטעה את דבריה באמי צע ומיהרה לעזוב את המקום. בערב, בביתי, צפיתי בטלוויזיה ששדרה ממקומות שונים בארץ בהם מתקיימת המחאה החברתית. "העם רוצה צדק חברתי!" צעקו המפגינים והנואם שעמד על הבמה דיבר על חשיבות הסולידריות בין שכבות העם השונות. ואני לא יכולתי שלא לחשוב על סוניה, חברת קיבוץ בת שבעים וחמש המתגלגלת וראי בשעות אלה באוטובוסים מבית החולים בירושלים בו שוכב בנה החולה לעבר קיבוצה הוותיק שבעמק.

כך סופר, כך נכתב. האם הסיפור של סוניה הוא מקרה חריג בנוף המתחדש של התנועה הקיבוצית?

קבוצת יבנה, "אם הקבוצות הדתיות", חגגה 70 שנה לעלייתה על הקרקע במיקומה הנוכחי

בקנה מידה ארצי ולעמוד תווך מרכזי בכניין הקיבוץ הרתי. קבוצת יבנה הוקמה בשנת 1931 על ידי עולים מג'רמניה תחת השם "קיבוץ רודגס" באתר זמני בכפר אברהם, שליד פתח תקווה. עשר שנים לאחר מכן, בשנת 1941, עברו חברי הקבוצה למיקום הנוכחי במטרה לחדש את ההתיישבות הרתית ואת לימוד התורה באזור יבנה ההיסטורית. קבוצת יבנה מונה כיום כ-800 נפש, מתוכם מעל 300 חברים.

באירוע החגיגי השתתפו מעל 2,000 איש מחברי תנועת הקיבוץ הרתי ומישובי האזור והוא כלל מיצגים היסטוריים מתולדות הקבוצה, תפילת ערבית חגיגית ומופע בהשתתפות כ-150 מחברי קבוצת יבנה וילדיהם. בשם תנועת הקיבוץ הרתי בירך יהושע מוזס, מרכז אגף החברה בקיבוץ הרתי, ואמר "מתחילת הדרך קבוצת יבנה הייתה קיבוץ שיתופי שמרכיב בי ההצלחה שלו הם מוסר עבודה, התמדה וגאווה יחידה. יסודות אלו עשו את יבנה לרוגמה למצוינות

הצצה לחוגי הדין החוג: אוואנגארד, מגזר או מעמד

המנחה: פרופסור דני גוטוויין מלמד בחוג לתולדות ישראל באוניברסיטת חיפה. **המנחה על החוג:** כמו תנועת העבודה בכלל, גם בתפישתו העצמית של הקיבוץ ניתן לזהות שתי מגמות מתחרות במהלך השנים, זו של אוואנגארד מעצב חברה וזו של מגזר המסתדר בתוכה. בדיון תבחן אפשרות שלישית: תפישה מעמדית העשויה לסמן כיוון לחילוצה של תנועת העבודה, ושל הקיבוץ כחלק ממנה, מן המשבר בו הם נתונים.

